POWIATOWY PROGRAM

KOREKCYJNO –EDUKACYJNY

DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC

DOMOWĄ

W POWIECIE MALBORSKIM

NA LATA 2024-2030

W WARUNKACH WOLNOŚCIOWYCH

Malbork 2024

Spis treści:

Wstęp …….....3

1. Podstawa prawna programu

1.1 Krajowe akty prawne.....4

2. Program Korekcyjno – Edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową

2.1.Cele programu.……..…….....4

2.2. Zawartość programu.....5

2.3. Adresaci programu.....6

2.4. Realizatorzy programu…….....….....7

2.5. Źródła finansowania programu ……..…….....8

2.6. Zakładane rezultaty..……...…….....8

3. Realizacja programu

3.1. Czas realizacji programu ……....…….….9

3.2. Sposób realizacji programu ……....…….....9

3.3. Nabór i selekcja uczestników programu oraz reguły uczestnictwa w programie ...……11

3.4. Zadania związane z realizacją programu …….....12

3.5. Miejsce realizacji programu…….....…….…….12

4. Sposób monitorowania i sprawozdawczości oraz ewaluacja

4.1. Sprawozdawczość.....12

4.2. Monitoring.....13

4.3. Ewaluacja.....14

5. Zagrożenia realizacji programu.....16

Wstęp

Zjawisko przemocy domowej jest zjawiskiem bardzo powszechnym. Dotyka osoby bez względu na wiek, płeć, wykształcenie, stan zdrowia czy status społeczny.

Definicja prawna zjawiska przemocy domowej została zawarta w art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t. j. Dz. U. z 2021r. poz. 1249 z późn. zm. oraz z 2023 r. poz. 289 i 535), która stanowi, że „jest to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą."

Coraz częściej jest podejmowana praca z osobą stosującą przemoc. Kontakt z tą osobą nie ogranicza się już tylko do wizyt dzielnicowego lub rozmowy przedstawicieli zespołu interdyscyplinarnego ds. przemocy z osobą stosującą przemoc. Możliwość skorzystania przez sprawcę z pomocy psychologicznej, terapeutycznej lub udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym jest coraz częstsza. Na podstawie dotychczasowych doświadczeń, oddziaływań i obserwacji możemy stwierdzić, iż powstrzymanie i zapobieganie zjawisku przemocy domowej wymaga skupienia uwagi na obu stronach: osoba stosująca przemoc (sprawca) – osoba doznająca przemocy (ofiara).

Podejmowanie pracy na rzecz osób stosujących przemoc jest niewątpliwie trudnym zadaniem, wymagającym od osób niosących pomoc nie tylko wiedzy i umiejętności, ale także predyspozycji i osobistej gotowości do takiego działania. Jako społeczeństwo jesteśmy gotowi raczej potępiać osoby stosujące przemoc.

Program korekcyjno – edukacyjny jest formą oddziaływania na osoby stosujące przemoc w celu nauczenia ich samokontroli, kształtowania u nich postawy partnerstwa i szacunku wobec bliskich oraz odpowiedzialności za popełnione czyny przemocowe.

Niejednokrotnie osoby stosujące przemoc w ogóle nie podejmują próby kontrolowania zachowań agresywnych, a odpowiedzialność za ich występowanie przerzucają na ofiary. Niebagatelną rolę w stosowaniu przemocy mogą też odgrywać uwarunkowania biologicznie jak zdeterminowana gwałtowność i intensywność reagowania emocjonalnego, które wymykają się spod kontroli. Powyższe jednak nie usprawiedliwia sprawców i nie znosi z nich odpowiedzialności za krzywdzenie innych.

Osoby stosujące przemoc z reguły starają się znajdować uzasadnienie, usprawiedliwienie dla aktów przemocy. Zachowanie osób stosujących przemoc dodatkowo bywa wspierane przez uwarunkowania kulturowe. Przez wieki bowiem przemoc w stosunku do kobiet i dzieci była akceptowana nie tylko obyczajowo ale i prawnie. Być może dlatego tak duże jest przyzwolenie społeczne na stosowanie przemocy w relacjach rodzinnych.

Praca z całym systemem rodzinnym daje szansę na niesienie skutecznej pomocy. Potrzebne są działania wzmacniające skuteczność ochrony ofiar przed sprawcami przemocy oraz działania powstrzymujące sprawców i prowadzące do zakończenia przemocy domowej. Temu mają służyć programy korekcyjno-edukacyjne skierowane do osób stosujących przemoc. Należy podkreślić, że pełnią one rolę pomocniczą. Podstawową rangę w przeciwdziałaniu przemocy domowej przypisuje się interwencji karno-administracyjnej. Takowa interwencja często jednak nie spełnia korektywnej roli w funkcjonowania rodziny z problemem przemocy.

1. Podstawa prawna programu

1.1. Krajowe akty prawne

Podstawą prawną do opracowania i realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domowej jest:

a) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t. j. Dz. U. z 2021r. poz. 1249 oraz z 2023r. poz. 289 i 535),

b) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz. U. z 2023r. poz. 1163).

Powyższe akty prawne, oprócz zdefiniowania pojęcia przemocy domowej, nakładają na organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, określając zakres pomocy udzielanej osobom doznającym przemocy oraz zadania w zakresie oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową.

Powyższe stanowi, iż jednym z zadań własnych powiatu jest opracowanie i wdrożenie do realizacji programu korekcyjno–edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową.

2. Program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową

Program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy domowej jest zgodny z ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t. j. Dz. U. z 2021r., poz. 1249 z późn. zm.) oraz Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023r. (Dz. U. z 2023r. poz. 1163). w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy domowej, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc domowej oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2023r. poz. 1164). z dnia 21 czerwca 2023r.

Niniejszy program korekcyjno–edukacyjny jest formą oddziaływań, który skupia w sobie zarówno modelowe, jak i autorskie pomysły osób realizujących program. Elementami stosowanymi w programie mogą być: podejście skoncentrowane na rozwiązaniach, program Duluth, Trening Zastępowania Agresji. Program jest realizowany poprzez: terapię opartą na schematach w oparciu o doświadczenia terapeutyczne osób prowadzących, psychoedukację na temat form przemocy, samoobserwację uczestników, ćwiczenia umiejętności społecznych, trening zachowań asertywnych, dyskusję grupową, monitoring i ewaluację.

2.1. Cele programu

Podstawowym i głównym celem Programu jest powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym jej stosowaniem. Innym, nie mniej ważnym celem Programu jest:
- zmiana przekonań odbiorców programu korekcyjno-edukacyjnego dotyczących stosowania przemocy domowej;

- nabycie przez osobę stosującą przemoc samokontroli i współżycia, w tym bardziej efektywne radzenie sobie z emocjami- złością lub poczuciem krzywdy w trudnych sytuacjach;
- nabycie umiejętności współżycia w rodzinie bez stosowania przemocy;
- kształtowanie umiejętności w zakresie prowadzenia procesu wychowawczego dzieci bez używania wobec nich przemocy;
- uświadomienie i uznanie przez osobę stosującą przemoc domową swojej odpowiedzialności za jej stosowanie;
- zdobycie wiedzy na temat mechanizmów, symptomów i cyklów powstawania przemocy domowej;
- zdobycia umiejętności poprawnego komunikowania się i rozwiązywania konfliktów bez stosowania przemocy;
- zdobycie informacji o możliwości uzyskania pomocy i podjęciu działań terapeutycznych;

Cel podstawowy ukierunkowany jest na rozpoznanie i zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc domową. Program nie stanowi jednak formy osobistej psychoterapii sprawcy a jedynie koryguje jego niepożądane, szkodliwe zachowanie i postawy.

2.2. Zawartość Programu

Opracowanie działań jakie maja być zawarte w programie korekcyjno-edukacyjnym:

- cele programu określone zgodnie z rozporządzeniem;
- opisanie w jakim podejściu program będzie realizowany wraz z podstawowymi jego założeniami;
- określony czas trwania oddziaływań (w tym metody i formy pracy, częstotliwość spotkań);
- zarys treści merytorycznych przekazywanych na spotkaniach;
- diagnoza potrzeb;
- określony sposób naboru uczestników do programu, zasady selekcji;
- reguły uczestnictwa oraz kryteria ukończenia programu (zawarte w kontrakcie);
- określony sposób dokonania wstępnego rozpoznania diagnostycznego;
- sposób tworzenia i dokumentowania pogłębionej diagnozy;
- sposób i częstotliwość działań monitorujących przez 3 lata od dnia zakończenia programu, w tym zakres współpracy z innymi podmiotami oraz rodziną uczestnika;
- określony sposób ewaluacji programu.

Program ma charakter edukacyjno-korekcyjny i przyjmuje możliwość jego realizacji w warunkach wolnościowych oraz możliwość korzystania z konsultacji indywidualnych dla uczestników. W części edukacyjnej skoncentrowany jest na przekazaniu szeroko pojętej wiedzy na temat zjawiska przemocy, część korekcyjna ukierunkowana jest na zdobycie umiejętności niestosowania przemocy, trening umiejętności społecznych i asertywności oraz naukę konstruktywnego rozwiązywania sporów i korzystanie ze wsparcia społecznego.

Zawartość merytoryczna programu skoncentrowana jest na osiągnięciu celu podstawowego i zawiera elementy, które dostarczają wiedzy, tworzą okazje do poznania siebie oraz pozwalają na

zmianę form myślenia i reagowania.

Najważniejszymi z tych elementów są:

1) Rozpoznanie diagnostyczne – uzyskanie i opracowanie informacji o funkcjonowaniu każdego z uczestników, jego sytuacji życiowej oraz specyfice przemocy, której był sprawcą,

2) Edukacja – dobór treści edukacyjnych uwzględniających cele programu oraz specyfikę uczestników obejmuje:

- społeczno-kulturowe źródła i okoliczności przemocy domowej (mity i stereotypy)
- definicje przemocy, jej rodzaje, formy i dynamikę,
- problemy władzy i kontroli w relacjach międzyludzkich,
- planowanie i rozwijanie samokontroli,
- rolę życia uczuciowego w funkcjonowaniu człowieka
- komunikację interpersonalną,
- promocję pozytywnych standardów i wartości,
- zaburzenia życia rodzinnego spowodowane uzależnieniami,
- wpływ przemocy domowej na zachowanie i psychikę dzieci,
- wychowywanie bez przemocy.

3) Ćwiczenia praktyczne – dostarczające korekcyjnych doświadczeń osobistych, zmieniających zachowania i postawy oraz rozwijające umiejętności samokontroli i konstruktywnego współżycia.

2.3. Adresaci programu

Adresatami niniejszego programu są osoby stosujące przemoc, które uznają fakt stosowania przez nich przemocy we własnej rodzinie.

1. Uczestnikami programu mogą być:
- osoby samodzielnie zgłaszające chęć uczestnictwa w programie,
- osoby kierowane przez Sąd, skazane za przestępstwo przeciwko rodzinie ze stwierdzeniem sprawstwa przemocy, korzystające z warunkowego zawieszenia wykonywania kary pozbawienia wolności,
- osoby kierowane przez Zespół Interdyscyplinarny na wniosek grupy diagnostyczno- pomocowej,
- rodzice, którzy mają ograniczoną władzę rodzicielską lub są jej pozbawieni w wyniku zaniedbań i niewypełniania funkcji rodzicielskich.

2. Uczestnictwa w programie odmawia się osobom:
- z poważnymi zaburzeniami emocjonalnymi, w szczególności z zaburzeniami osobowości pogranicznej,
- chorym psychicznie,
- nałogowym hazardzistom,
- osobom uzależnionym od alkoholu i narkotyków z wyłączeniem osób, które przeszły lub są w trakcie podstawowego cyklu terapii uzależnień.

Osobę stosującą przemoc domową, u której zostało rozpoznane uzależnienie od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających, substancji psychotropowych albo środków zastępczych, kieruje się w pierwszej kolejności na terapię leczenia uzależnienia. Dla osób uczestniczących w terapii leczenia uzależnienia udział w programie korekcyjno-edukacyjnym może stanowić uzupełnienie podstawowej terapii.

2.4. Realizatorzy programu

Realizatorem programu jest Powiat Malborski, w którego imieniu działa Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Koordynatorem programu jest Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Malborku lub osoba przez niego wyznaczona.

Realizacja Powiatowego Programu Korekcyjno–Edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową może być zlecona innemu podmiotowi.

Realizator lub inny podmiot, któremu zlecono realizację prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zobowiązany jest w stosunku do każdego uczestnika prowadzić indywidualną kartę przebiegu programu obejmującą m.in. diagnozę stosowanej przemocy, uwagi i wnioski oraz wskazania do pracy ze sprawcą, jak również prowadzić dokumentację uczestników programu zgodnie z ustawą o ochronie danych osobowych z dnia 10 maja 2018r. (t.j. Dz. U. z 2019r. poz. 1781 z późn. zm.).

Wskazane jest, aby osoby prowadzące oddziaływania korekcyjno-edukacyjne w trakcie trwania programu uczestniczyły w indywidualnej superwizji. Jeżeli Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Malborku zleci innemu podmiotowi realizację prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, w indywidualnej superwizji podmiot ten powinien uczestniczyć we własnym zakresie.

Realizator programu winien zapewniać zatrudnienie (głównie w formie umowy zlecenia) prowadzącym program o odpowiednich kwalifikacjach, zgodnych z Rozporządzeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023r. (Dz. U. z 2023r. poz. 1163) w sprawie kwalifikacji osób prowadzących programy korekcyjno-edukacyjne.

W przypadku, gdy Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Malborku zleci realizację prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych innemu podmiotowi, podmiot ten jest zobowiązany każdorazowo, całą dokumentację dotyczącą uczestnictwa sprawcy w zajęciach dostarczyć do siedziby Centrum w terminie jednego miesiąca od daty zakończenia udziału sprawcy w zajęciach, w tym między innymi:

- plan zawierający terminy i czas poszczególnych spotkań oraz poruszoną na nich tematykę;
- listy obecności z własnoręcznymi podpisami uczestników oraz prowadzących;
- karty ze sformułowaną diagnozą (wstępna, pogłębiona);
- notatki, protokoły lub inne dokumenty potwierdzające monitoring (w tym ustalenia poczynione z krewnymi uczestnika programu);
- dokument z wnioskami po dokonanej ewaluacji programu;
- faktury wydatkowanych środków;
- dokumenty potwierdzające kwalifikacje i staż pracy prowadzących program;

2.5. Źródła finansowania programu

Opracowanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową należy do zadań w zakresie administracji rządowej realizowanych przez powiat. Środki na realizację i obsługę tego zadania zapewnia więc budżet państwa. W związku z tym, planowanie wydatków następuje na poziomie powiatów rokrocznie, a realizacja programu uzależniona jest od wysokości środków przekazanych samorządowi powiatowemu z budżetu państwa na ten cel. W przypadku zlecenia prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych innemu podmiotowi, umowa będzie podpisywana na okres jednego roku, a koszt prowadzenia oddziaływań będzie ustalany przed każdorazowym podpisaniem umowy.

Planowany koszt realizacji programu stanowi:

- koszty osobowe: prowadzenie rekrutacji i zajęć edukacyjnych: grupowe i indywidualne w tym opracowanie konspektów zajęć, przeprowadzenie diagnozy, prowadzenie akt osobowych uczestników, sporządzanie sprawozdań, monitoring i ewaluacja.

- obsługa, zakup materiałów papierniczych i piśmiennych, koszty ksero – w ramach środków PCPR w Malborku.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Malborku jako jednostka realizująca w imieniu Powiatu Malborskiego program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc zobowiązana jest do prowadzenia odrębnej księgowości w zakresie wykorzystania dotacji.

2.6. Zakładane rezultaty

Działania diagnostyczne, edukacyjne i ćwiczenia mają przyczynić się do:

- uświadomienia sprawcy czym jest przemoc,
- uzyskania przez niego świadomości własnych zachowań przemocowych wobec bliskich,
- nabycia umiejętności partnerskiego współdziałania w rodzinie oraz korzystania z pomocy innych,
- rozpoznanie przez niego sygnałów ostrzegawczych zapowiadających zachowania przemocowe,
- opracowanie „planu bezpieczeństwa" zapobiegającemu użyciu siły i przemocy,
- nabycie nowych umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów, sporów w rodzinie bez użycia agresji,
- naukę umiejętności partnerskiego układania stosunków w rodzinie, uczenie się korzystania z pomocy innych,
- naukę umiejętności konstruktywnego wyrażania uczuć,
- kształtowanie umiejętności wychowawczych bez użycia przemocy,
- trening umiejętności społecznych,
- realizację własnych potrzeb w sposób nie krzywdzący innych osób,
- zaprzestanie używania przemocy.

3. Realizacja programu

3.1. Czas realizacji programu

Program korekcyjno-edukacyjny na terenie Powiatu Malborskiego prowadzony będzie w latach 2024-2030 w warunkach wolnościowych. W każdym roku prowadzenia programu zakłada się zrealizowanie 1 pełnego cyklu programu.

Program będzie obejmował dla każdego uczestnika minimum 60 godzin zajęć w formie spotkań indywidualnych i grupowych. Harmonogram spotkań i czas trwania zajęć w poszczególnych dniach będzie przedstawiony uczestnikom programu i będzie mógł być modyfikowany w celu umożliwienia odbycia wszystkich zajęć przewidzianych w programie. Przerwy między kolejnymi zajęciami nie powinny być dłuższe niż jeden tydzień. Program będzie realizowany w grupie nie większej niż 17 osób. Podstawową formą oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych będzie praca grupowa, a uzupełnieniem – praca indywidualna.

Dobór treści edukacyjnych będzie uwzględniał założone cele programu, czas jego trwania i specyfikę uczestników. Program dla osób stosujących przemoc domową oprócz oddziaływań edukacyjnych będzie obejmował praktyczne ćwiczenia dostarczające korekcyjnych doświadczeń osobistych zmieniających zachowania i postawy związane z przemocą oraz rozwijające umiejętności samokontroli i konstruktywnego współżycia. W sytuacjach tego wymagających, związanych z potrzebami i możliwościami uczestników programu dopuszcza się możliwość modyfikowania programu. W przypadku zajęć grupowych, dopuszcza się możliwość naprzemiennego prowadzenia zajęć edukacyjnych i korekcyjnych.

3.2. Sposób realizacji programu

Realizacja programu odbywa się w systemie otwartym, gdzie w trakcie trwania programu mogą dołączyć nowi uczestnicy przechodząc po kolei wszystkie sesje.

Program prowadzony jest przez dwie osoby - kobietę i mężczyznę. Zasadność tego wyboru jest podyktowana możliwością stworzenia relacji pomiędzy osobami prowadzącymi, które mogą stać się modelem komunikacji partnerskiej dla uczestników programu. Ponadto obecność kobiety i mężczyzny stwarza możliwość konfrontacji – co jest niezbędne w procesie zmiany zachowania.

W trakcie pierwszych sesji indywidualnych uczestnik zostaje zapoznany z celami i przebiegiem programu, natomiast prowadzący zapoznaje się z sytuacją rodzinną i prawną osoby zgłaszającej się, diagnozując sytuację życiową oraz specyfikę stosowanej przemocy u danej osoby.

Zajęcia grupowe podzielone są na bloki tematyczne. W trakcie poddawane są analizie poszczególne formy zachowań przemocowych przy jednoczesnym przedstawieniu alternatywnych zachowań, w których nie występuje przemoc.

Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową w formie dostosowanej do warunków wolnościowych w jednym cyklu zakłada przeprowadzenie konsultacji indywidualnych kwalifikujących do udziału w programie, oraz edukacyjne zajęcia grupowe.

Etapy realizacji programu:
- etap I: spotkania jednogodzinne i indywidualne dla każdego uczestnika programu w celu rozpoznania diagnostycznego oraz zakwalifikowania (bądź nie) do uczestnictwa w programie;
- etap II: spotkania grupowe oraz indywidualne, których celem jest przekazanie treści edukacyjnych i korekcyjnych;
- etap III: monitoring i ewaluacja.

Zajęcia grupowe będą prowadzone w formie wykładów, psychoedukacji, psychodramy, odgrywania scenek sytuacyjnych. W trakcie realizacji programu obowiązuje następująca dokumentacja:
- kwestionariusz wywiadu;
- oświadczenie uczestnika o dobrowolności uczestnictwa;
- oświadczenie uczestnika o wyrażeniu zgody na przetwarzanie danych osobowych do celów realizacji programu;
- oświadczenie uczestnika o akceptacji warunków uczestnictwa w programie;
- listy obecności na zajęciach;
- konspekty zajęć.

Osoba odpowiedzialna za realizację spotkań indywidualnych będzie zobowiązana m.in. do:
- przeprowadzenia indywidualnej diagnozy osób biorących udział w programie;
- podpisania z każdym uczestnikiem programu oświadczenia o akceptacji reguł w programie korekcyjno – edukacyjnym;
- prowadzenie listy obecności;
- sporządzenia sprawozdania.

Osoba odpowiedzialna za realizację zajęć grupowych (edukacyjnych i korekcyjnych) będzie zobowiązana do:
- prowadzenia listy obecności;
- sporządzenia sprawozdania dotyczącego oceny końcowej postępów osób uczestniczących w zajęciach;
- prowadzenie dokumentacji zajęć, w których należy ująć: termin spotkania, tematykę, podpisy osób prowadzących, listy osób uczestniczących w poszczególnych zajęciach.

Po ukończeniu cyklu spotkań i obecności w min. 75% zajęć, uczestnik otrzyma zaświadczenie o ukończeniu zajęć programu, a w przypadku min. 50 % obecności – może uzyskać zaświadczenie o udziale w programie". Uczestnicy programu otrzymują „Zaświadczenie" informujące o zgłoszeniu oraz uczestnictwie w zajęciach programu korekcyjno-edukacyjnego. Zgłoszenie i uczestnictwo w tym programie potwierdzone zaświadczeniem wydanym przez starostę lub osobę przez niego upoważnioną, daje możliwość weryfikacji przez kierujących do programu, czy istnieje okoliczność nieusprawiedliwionego wykonania obowiązków, co zagrożone jest popełnieniem wykroczenia z art. 66C ustawy z dnia 20 maja 1971r.- Kodeks wykroczeń.

Każdy uczestnik programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową ma założoną osobną teczkę, w której gromadzona będzie cała dokumentacja dotycząca jego osoby, w tym: „Kontrakt", wstępne rozeznanie diagnostyczne, karty pracy ze sprawcą obrazujące podejmowane działania, ankiety, zaświadczenia, dokumentacja z monitoringu (bieżącego i po zakończeniu programu w okresie do lat 3), notatki, protokoły lub inne dokumenty potwierdzające realizację programu .

3.3. Nabór i selekcja uczestników programu oraz reguły uczestnictwa w programie

Uczestnikami programu mogą być osoby, które zgłosiły się dobrowolnie bądź, których uczestnictwo w programie związane jest z decyzją sądu, policji, prokuratury lub osoby zostały skierowane przez pomoc społeczną.

Na wstępie kontaktu z potencjalnym uczestnikiem programu przeprowadza się rozeznanie mające na celu diagnozę sytuacji danej osoby. Odmowa uczestnictwa w programie następuje w czasie wstępnego rozpoznania diagnostycznego, prowadzonego w trakcie nurtu pracy indywidualnej, które jest pierwszym etapem realizacji programu.

Rozpoznanie indywidualnej sytuacji obejmuje zadania:

- rzeczywiste okoliczności skierowania do programu,
- określenie czy uczestnik programu aktualnie stosuje przemoc,
- motywację kandydata do wzięcia udziału w programie,
- formy i okoliczności przemocowych zachowań oraz stopień krytycyzmu wobec tych zachowań,
- historię zachowań przemocowych,
- aktualną sytuację rodzinną i zawodową,
- cechy osobiste istotne dla pracy korekcyjnej,
- doświadczenie związane z nadużywaniem alkoholu i narkotyków,
- historia pomocy medycznej i psychoterapeutycznej w zakresie zaburzeń psychicznych,
- kontakty z wymiarem sprawiedliwości.

Uzyskane informacje objęte są zasadą poufności z wyjątkiem informacji wskazujących na popełnienie czynów zabronionych przez prawo.

Przed przystąpieniem do II etapu programu uczestnicy podpisują kontrakt określający zasady uczestnictwa w programie, który zawiera:

- formalne wymogi systematycznej obecności na zajęciach wraz z określeniem sankcji za uchylanie się od udziału w programie,
- zobowiązanie do powstrzymania się od przemocowych zachowań w kontaktach z członkami rodziny i innymi ludźmi,
- zobowiązanie do powstrzymania się od spożywania alkoholu i zażywania substancji psychotropowych,
- obowiązek bezpiecznego i zgodnego z zasadami współżycia społecznego zachowania w trakcie uczestnictwa w zajęciach,
- uznanie osobistej odpowiedzialności za fakt stosowania przemocy domowej.

Wobec osób, których uczestnictwo w programie związane jest z decyzją sądu, policji lub prokuratury stosuje się powiadamianie tych organów o:

- przystąpieniu sprawcy przemocy do programu,
- każdej sytuacji uchylania się od udziału w programie,
- zakończeniu uczestnictwa w programie.

Osoby kierowane do udziału w programie przez sądy, a nie mogące w nim uczestniczyć na terenie Powiatu Malborskiego z uwagi na zakończenie programu przez realizatora, mogą być kierowane do podmiotu realizującego program na terenie innego powiatu, zlokalizowanego najbliżej miejsca zamieszkania tych osób.

Fakt uczestnictwa w programie osób dobrowolnie zgłaszających się jest objęty tajemnicą.

3.4. Zadania związane z realizacją programu

Zadania związane z realizacją programu obejmują:

- nadzór nad realizacją programu zgodnie z założonymi celami i działaniami nakierowanymi na osiągnięcie zakładanych rezultatów,

- rekrutację uczestników programu,

- obsługę finansową programu,

- monitoring i ewaluację programu,

- pozyskiwanie partnerów w realizacji programu i współpracę z nimi.

3.5. Miejsce realizacji programu

Program korekcyjno– edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową będzie realizowany w oparciu o zasoby lokalowe Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Malborku. Na zajęcia indywidualne zostanie przeznaczone oddzielne pomieszczenie, w którym nie będzie świadczona pomoc osobom doświadczającym przemocy domowej.

Partnerzy programu:
Założenia programowe w skutecznym osiąganiu założonych celów i rezultatów przewidują współpracę z instytucjami i organizacjami, którymi są:
- Ośrodki Pomocy Społecznej (Zespoły Interdyscyplinarne),
- Sąd,
- Rodziny uczestników programu.

4. Sposób monitorowania i sprawozdawczości oraz ewaluacja

Przebieg i efekty oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc domową objęte są działaniami monitorującymi i ewaluacyjnymi prowadzonymi przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Malborku jako jednostka realizująca w imieniu Powiatu Malborskiego program lub podmioty, którym Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Malborku zleciło realizację prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, a wyniki tych działań są wykorzystywane w pracach nad doskonaleniem i upowszechnianiem dalszych metod oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych.

4.1. Sprawozdawczość

W przypadku, gdy Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Malborku zleci realizację prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych innemu podmiotowi, sprawozdania z realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego podmiot ten zobowiązuje się sporządzić i dostarczyć do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Malborku w terminie jednego miesiąca następującego po ukończeniu edycji w danym roku.

4.2. Monitoring

Realizacja programu jest ściśle związana z działaniami monitorująco - kontrolnymi, które stanowią część nadzoru na jego realizacją. System monitorowania obejmuje:

- postęp względem zaplanowanych założeń, działań i rezultatów programu,

- zachowanie związane z przemocą u osób uczestniczących w programie w trakcie jego trwania oraz do 3 roku po jego zakończeniu.

Monitorując program będziemy szukać odpowiedzi na pytania:

- czy podejmowane działania prowadzą do osiągnięcia celu finalnego,

- czy program wymaga przeformułowania działań,

- czy adresaci programu zachowują się zgodnie z oczekiwaniami.

Celem monitoringu jest sprawdzenie czy zaplanowane działania w końcowym efekcie są użyteczne dla odbiorców i współodbiorców, którymi w tym przypadku są rodziny osób stosujących przemoc.

Do oceny skuteczności działań programowych niezbędna jest współpraca z partnerami programu, szczególnie tymi, którzy realizują programy przeciwdziałania przemocy i ochrony ofiar przemocy domowej.

Wnioski z monitoringu realizacji programu będą służyły do ewaluacji programu oraz ewentualnego zaplanowania innej oferty pomocowej dla osób stosujących przemoc domową.

Działania monitorujące winny trwać w trakcie i po zakończeniu realizacji programu przez okres wynikający z zapisów Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej w następujących terminach: na początku przystąpienia do programu i na końcu, oraz w ciągu 3 lat od zakończenia udziału w programie (4-krotnie od zakończenia programu, w następujących odstępach czasowych:

- nie później niż po 3 miesiącach od zakończenia programu,

- po upływie 9 miesięcy od zakończenia programu,

- po upływie 15 miesięcy od zakończenia programu,

- po upływie 24 miesięcy od zakończenia programu.

Monitoring sytuacji w rodzinie sprawcy przemocy, prowadzi się na podstawie jego pisemnej zgody. Uzyskuje ją podmiot kierujący do programu na etapie kwalifikacji do uczestnictwa.

Monitoring prowadzi ośrodek pomocy społecznej, właściwy dla miejsca zamieszkania lub pobytu sprawcy-uczestnika programu. Termin monitoringu przedstawia podmiot prowadzący ewaluację.

Monitoring prowadzi się poprzez:

a) wizytacje w środowisku, podczas których przeprowadza się rozmowy ze sprawcą oraz z osobami wspólnie z nim zamieszkującymi,

b) kontakt z innymi, nie zamieszkującymi wspólnie członkami rodziny,

c) kontakt z Policją w celu uzyskania informacji na temat ewentualnych zgłoszeń dotyczących aktów przemocy,

d) kontakt z członkami zespołu interdyscyplinarnego i/lub grupy roboczej.

Realizator lub inny podmiot, któremu zlecono realizację prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zobowiązany jest prowadzić dokumentację potwierdzającą prowadzenie monitoringu w trakcie trwania programu, jak również monitoringu i sposobu funkcjonowania uczestników po zakończeniu programu, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r.

Z monitoringu sporządza się informację, którą przekazuje się do podmiotu prowadzącego ewaluację.

4.3. Ewaluacja

Ewaluację prowadzi zlecający zadanie tj. właściwe Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Malborku lub podmioty, którym Centrum zleciło realizację prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych

Jeśli uczestnik programu, po jego ukończeniu, odbywa karę pozbawienia wolności lub przebywa w areszcie, podmiot prowadzący ewaluację występuje do zakładu karnego/aresztu śledczego o:

- informację na temat programu,
- opinie psychologa i/lub wychowawcy, zawierające ocenę wpływu zajęć korekcyjno- edukacyjnych na postawę skazanego po zakończeniu programu.

Po zakończeniu przez uczestnika odbywania kary lub opuszczeniu aresztu, ewaluacja prowadzona jest zgodnie z procedurą.

Kryteria ewaluacyjne:

- **adekwatność** – to stopień zgodności zawartości merytorycznej programu z założonymi celami (wskazanymi w rozporządzeniu),

- **skuteczność** – to stopień osiągnięcia założonych celów (zdolność sprawców do powstrzymania się od przemocy),

- **użyteczność** – to stopień zgodności programu z oczekiwaniami uczestników,

- **trwałość** – to stopień, w jakim efekty programu oddziaływają po jego zakończeniu (okres, w jakim uczestnik kontrolował swoje zachowanie tj. nie stosował przemocy).

Wskaźniki oceny programu:

1. Liczba osób, które rozpoczęły program (wybrać główny powód uczestnictwa, daną osobę wskazując tylko raz):

a) z własnej woli (w stosunku do liczby osób, które go ukończyły),

b) zostało skierowanych przez Sąd (w stosunku do liczby osób, które go ukończyły),

c) w związku z wszczęciem procedury „Niebieskie Karty” (w stosunku do liczby osób, które go

ukończyły),

d) w związku z podpisaniem kontraktu socjalnego (w stosunku do liczby osób, które go ukończyły),

e) z innych powodów (jakich? w stosunku do liczby osób, które go ukończyły).

2. Liczba osób, które przerwały program ze wskazaniem powodu/ów (w stosunku do liczby osób, które go rozpoczęły).

3. Liczba osób, które ukończyły program (w stosunku do liczby osób, które go rozpoczęły).

4. Liczba osób, które ukończyły program i ich zdaniem realizowany program zgodny był z ich oczekiwaniami.

5. Liczba osób, które ukończyły program i ponownie dopuściły się zachowania przemocowego, z uwzględnieniem głównego czynnika powodującego przystąpienie do programu:

a) z własnej woli,

b) zostało skierowanych przez Sąd,

c) w związku z wszczęciem procedury „Niebieskie Karty”,

d) w związku z podpisaniem kontraktu socjalnego,

e) z innych powodów (jakich?).

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Malborku lub podmiot, któremu Centrum zleciło realizację prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, realizujący program powinien minimum raz na pół roku otrzymać informację dotyczącą funkcjonowania sprawcy w środowisku domowym.

W związku z powyższym Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Malborku lub podmiot, któremu Centrum zleciło realizację prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zobowiązany jest współpracować w powyższym zakresie z Zespołem Interdyscyplinarnym funkcjonującym oraz ośrodkiem pomocy społecznej w gminie właściwej ze względu na miejsce zamieszkania uczestnika programu.

Z ewaluacji sporządza się raport ewaluacyjny przygotowany w oparciu o przedstawione kryteria.

W raporcie zawiera się:

- opis programu,

- zastosowaną procedurę ewaluacyjną,

- informacje o liczbie uczestników programu, które nie wyraziły zgody na monitoring,

- uzyskane wyniki,

- wnioski,

- rekomendacje.

Metody ewaluacji i monitoringu:

- ankieta,
- wywiad,
- obserwacja,
- rozmowa.

5. Zagrożenia realizacji programu

Program korekcyjno - edukacyjny dla osób stosujących przemoc realizowany przez Powiat Malborski, w którego imieniu działa Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Malborku to ułożony w określonym czasie ciąg działań zmierzających do wybranej, specyficznej grupy odbiorców, wymagający zaangażowania środków rzeczowych, ludzkich i finansowych. Realizacja założeń programowych wiąże się nierozerwalnie z ryzykiem wystąpienia zjawisk czy działań, które mogą mieć negatywne skutki dla przebiegu całego programu lub jego poszczególnych części.

Najistotniejsze zagrożenia wiążą się z brakiem wystarczającej ilości zewnętrznych środków finansowych, od których realizacja programu jest zależna.

Ponadto, zagrożeniem dla programu może być brak dostatecznego zainteresowania adresatów uczestnictwem w jego działaniach.

Realizator zastrzega możliwość niezrealizowania edycji Programu w danym roku jeśli wystąpią czynniki stanowiące zagrożenie dla życia lub zdrowia uczestników, tj. pandemia, klęska żywiołowa, itp.

Bardzo ważnym elementem prowadzenia programu jest ścisła i umiejętna współpraca z partnerami programu, co pozwoli na rzetelne zebranie potrzebnych informacji oraz umożliwi dostosowanie programu do potrzeb uczestników. Nie bez znaczenia jest również rzetelna i bieżąca ocena realizacji poszczególnych etapów programu oraz skuteczny monitoring.